TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Vergaderjaar 2025/26

36 993 Wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid in verband met aanpassing subsidietermijn naar acht jaar

Nr. xxx Nota naar aanleiding van het verslag

Ontvangen

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft verslag uitgebracht over het voorstel van wet tot wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid in verband met aanpassing van de subsidietermijn naar acht jaar (Kamerstukken II 2025/26, 36 993, nr. 5). Ik dank de leden voor hun vragen en opmerkingen. In deze nota naar aanleiding van het verslag beantwoord ik de vragen zoveel mogelijk in de volgorde van het verslag. Vragen die nauw met elkaar samenhangen, behandel ik gezamenlijk.

I. Algemeen

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid in verband met de aanpassing van de subsidietermijn naar acht jaar. Deze leden onderschrijven het doel om culturele instellingen meer rust en zekerheid te bieden, administratieve lasten te verminderen en meer ruimte te creëren voor langetermijninvesteringen en artistieke ontwikkeling. Zij vinden het tegelijkertijd belangrijk dat een langere subsidieperiode samengaat met voldoende ruimte voor vernieuwing, nieuwe makers en nieuwe instellingen. Deze leden waarderen daarom dat het wetsvoorstel ruimte laat voor verschillende subsidietermijnen en dat de verdere uitwerking hiervan plaatsvindt in de Regeling op het specifiek cultuurbeleid en de beleidskaders van de Rijkscultuurfondsen. Zij hebben hierover nog enkele vragen.
De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid in verband met aanpassing naar acht jaar. Deze leden hechten aan een sterke en ondernemende culturele sector. Zij onderschrijven het terugdringen van administratieve lasten, temeer als de bovengenoemde sector hiermee tijd en middelen worden bespaard. Deze leden hebben nog enkele vragen over onderhavig wetsvoorstel.
De leden van de PRO-fractie willen dat essentiële cultuurvoorzieningen (lokaal, regionaal en landelijk) die het fundament vormen van onze cultuursector, een stevige wettelijke basis krijgen. Dit houdt verband met een zorgplicht voor cultuur met een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor Rijk, provincies en gemeenten, die deze leden graag in de wet vastgelegd zouden zien. Daarnaast willen zij dat het mogelijk wordt om voor acht in plaats van voor vier jaar subsidie aan te vragen, want dit geeft instellingen die hun meerwaarde hebben bewezen, meer vertrouwen, meer stabiliteit en meer zekerheid en vermindert de administratieve lasten. Wat dit betreft zien de leden van de PRO-fractie het onderhavige wetsvoorstel – dat regels voor cultuursubsidies voortaan voor de periode van acht jaren

beoogt vast te stellen, fondsen voortaan voor de periode van acht jaren subsidie beoogt te verstrekken en een specifieke cultuuruitkering voortaan gedurende ten hoogste acht jaar beoogt te verstrekken – als een stap in de goede richting. Hoe denkt de regering over een wettelijke zorgplicht voor cultuur, naar analogie met het wetsvoorstel voor de bibliotheekvoorzieningen waarmee de Kamer nog onlangs heeft ingestemd?

Gemeenten nemen, ook zonder zorgplicht, een grote verantwoordelijkheid voor cultuurbeleid: 60% van de cultuursubsidies wordt opgebracht door gemeenten. Dat is ook begrijpelijk, omdat cultuur een grote impact heeft op bijvoorbeeld het welzijn van de inwoners, de sociale cohesie tussen burgers en de aantrekkelijkheid van een gemeente. De vraag is wat een eventuele zorgplicht precies zou moeten oplossen: of er zich bij alle gemeenten problemen voordoen die met een zorgplicht oplosbaar zijn, of er nadelen aan verbonden zijn (bijvoorbeeld doordat het mogelijk leidt tot achteruitgang van het niveau van bekostiging door bepaalde gemeenten die nu veel investeren in cultuur), of een ander instrument kan bijdragen aan het oplossen van geïdentificeerde problemen en wat de daarmee gemoeide kosten zouden zijn en hoe dat gefinancierd zou kunnen worden.

Artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet vereist bij rijksvoornemens die de uitoefening van taken of activiteiten door gemeenten of provincies wijzigen, een onderbouwde, gekwantificeerde toelichting op de financiële gevolgen en de bekostigingswijze. Als een concrete cultuurzorgplicht medebewind vordert, zijn ook artikel 108, derde lid, Gemeentewet en artikel 105, derde lid, Provinciewet relevant voor vergoeding van uitvoeringskosten die bij gemeenten en provincies blijven.

De zorgplicht voor bibliotheken is mede mogelijk geworden door een structurele investering van € 60 miljoen door het kabinet Rutte-4. Om een zorgplicht in de culturele en creatieve sector te bewerkstelligen, zouden er naast onderzoek naar taken, kosten en bekostiging ook voldoende middelen beschikbaar moeten zijn waarmee provincies en gemeenten invulling kunnen geven aan een dergelijke zorgplicht. Die middelen zijn er nu niet.

Los daarvan is onduidelijk hoe een zorgplicht in de culturele en creatieve sector eruit zou moeten zien, gelet op de zeer brede en diverse aard van de sector. De taak, kosten en bekostiging zouden eerst onderzocht en uitgewerkt moeten worden. Voor opname in dit wetsvoorstel is dat niet gebeurd.

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden zijn blij dat uitvoering wordt gegeven aan het advies van de Raad voor Cultuur om de subsidietermijn te verlengen van vier naar acht jaar. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid in verband met de aanpassing van de subsidietermijn naar acht jaar. Deze leden zien op dit moment geen aanleiding tot het stellen van vragen over het voorliggende wetsvoorstel.

1. Inleiding

Kunst en cultuur dragen bij aan verbinding en creativiteit. De regering wenst vooral met de aangepaste beleidscyclus meer rust te brengen in de subsidieperiodes. De leden van de PRO-fractie verwachten echter dat de regering meer ambitie laat zien op cultuur dan vooralsnog zichtbaar wordt.

2. Algemeen

2.1 Aanleiding wetswijziging

De Raad voor Cultuur bracht in 2024 het advies 'Toegang tot cultuur' uit en adviseerde verschillende elementen in het bestel aan te passen, waaronder de maximumduur van financiering. Nu kende dit advies méér elementen dan dit wetsvoorstel nu gestalte beoogt te geven. De leden van de PRO-fractie vragen de regering om per element toe te lichten waarom zij ervoor heeft gekozen om deze (nog) niet over te nemen.

In zijn advies 'Toegang tot cultuur' geeft de Raad voor cultuur in het eerste deel een uitgebreide analyse van knelpunten in het huidige cultuurbestel, om die vervolgens te vertalen in een advies. Het eerste deel van het advies beschrijft de doelen van een stelselherziening en beschrijft de onderliggende principes. In het tweede deel van het advies vertaalt de raad dit naar een 'prototype'. Daarbij gaat de raad uit van een eveneens geadviseerde verhoging van het budget met 200 miljoen voor het verbeteren van de toegankelijkheid van cultuur in Nederland. Het kabinet heeft geen extra middelen ter beschikking gesteld voor de uitvoering van het advies. Tegelijk is de analyse die de raad maakt herkenbaar. Bij het opstellen van de kabinetsbrief van 9 oktober jl. is daarom steeds gekeken hoe wel stappen kunnen worden gezet met betrekking tot de door de raad geschetste doelen en uitgangspunten. Daarbij zijn ten dele andere keuzes gemaakt, die onder meer rekening houden met de beperkte middelen.
Specifiek noemt de raad in hoofdstuk 3 van 'Toegang tot cultuur' een aantal uitgangspunten voor het cultuurbestel: overheden handelen doelgericht, het beleid richt zich op de hele sector, het stelsel gaat uit van autonomie, kwaliteit en verscheidenheid, is adaptief en sensitief, sluit aan bij creatieve praktijken, stimuleert samenwerking binnen ecosystemen, combineert een regionale blik met een blik op de wereld en gaat uit van overzichtelijkheid eerlijkheid en evenredigheid. Al deze elementen hebben of krijgen een rol binnen de uitwerking van het kabinet. Zo zijn deze uitgangspunten onder meer te herkennen in de focus op betere samenwerking met de medeoverheden en het in de brief van 9 oktober genoemde onderzoek naar een aanvullend financieel instrument. Dit sluit aan bij de door de raad genoemde verbinding tussen de regionale blik en de bredere wereld, en de aandacht voor samenwerking binnen ecosystemen.
Ook kan dit bijdragen aan de door de raad genoemde adaptiviteit en sensitiviteit. Het voornemen voor een grotere rol voor de rijkscultuurfondsen draagt daar ook aan bij, immers zij staan dicht bij de sector en kunnen flexibel inspelen op ontwikkelingen. Deze grotere rol is verder ook belangrijk in het kader van de door de raad genoemde focus op autonomie, kwaliteit en verscheidenheid. Voor de focus op autonomie is ook het onderzoek naar het verplaatsen van het loket voor instellingen in de basisinfrastructuur naar de fondsen essentieel. Hiermee geeft het kabinet verder invulling aan de gedachte dat de besluitvorming over cultuur op afstand vorm moet krijgen.
De door de raad geformuleerde uitgangspunten zijn ook onderwerp in het overleg met de medeoverheden, dat moet leiden tot nieuwe interbestuurlijke afspraken. Het kabinet hoopt uw Kamer in 2027 over de uitkomsten van dat overleg te informeren.

2.2 Probleemomschrijving

De leden van de VVD-fractie onderschrijven de motivering dat een verlenging van de subsidiecyclus leidt tot minder administratieve lasten bij culturele organisaties. Deze leden vragen de regering nader toe te lichten in hoeverre het knelpunt bij de duur van de subsidieperiode ligt en in hoeverre bij de aanvraagprocedures en de gestelde voorwaarden.
De regering herkent de vraag van de VVD-fractie. De knelpunten liggen primair bij de duur van de subsidieperiode van vier jaar, die te kort is voor de praktijk van een deel van de culturele sector. Deze korte cyclus belemmert langetermijninvesteringen, artistieke ontwikkeling van makers en instellingen en samenwerkingen, omdat organisaties moeite hebben met het plannen van grote producties, faciliteiten of structurele innovatie. Daarnaast beperkt het de zekerheid voor externe financiers en maakt het de organisaties moeilijk om langjarige contracten af te sluiten. Ook de rijkscultuurfondsen ondervinden hinder, omdat zij geen verplichtingen kunnen aangaan die langer dan vier jaar duren, wat hun flexibiliteit in subsidieregelingen beperkt.
Wat betreft de subsidie-aanvraagprocedure vraag ik uitsluitend de stukken op die minimaal wettelijk vereist zijn. Dat hier financiële en administratieve lasten bij komen kijken is onvermijdelijk. Ditzelfde geldt voor het indienen van de (tussentijdse en eind-) verantwoording. Los hiervan is er ook sprake van een complexiteit door het aantal verschillende loketten. Met zes rijkscultuurfondsen en een basisinfrastructuur waarover wordt geadviseerd door de Raad voor cultuur, zijn er zeven loketten voor makers en instellingen. Dit is geen onderwerp van het wetsvoorstel, maar ook op dit punt ziet de regering mogelijkheden. Deze worden beschreven in de brief die op 9 oktober jl. aan uw Kamer is gestuurd.

2.3 Motivering instrumentkeuze

De leden van de D66-fractie lezen dat de huidige beleidscyclus van vier jaar vooral knelt bij organisaties met een lange planningshorizon en dat de huidige systematiek veel tijd en capaciteit vraagt voor het telkens opnieuw aanvragen van subsidie. Ook beperkt de vierjarige cyclus volgens de regering de mogelijkheden voor artistieke ontwikkeling en innovatie. Kan de regering nader toelichten voor welke typen culturele organisaties een achtjarige subsidieperiode naar verwachting de grootste meerwaarde heeft? Voor welke typen instellingen of activiteiten verwacht de regering juist dat een kortere subsidieperiode passend zal blijven? Kan de regering toelichten aan de hand van welke uitgangspunten straks in de Regeling op het specifiek cultuurbeleid wordt bepaald welke functies of categorieën instellingen voor een langere subsidieperiode in aanmerking komen? Hoe wordt daarbij voorkomen dat de keuze tussen bijvoorbeeld een vier- en achtjarige termijn voor instellingen onvoldoende voorspelbaar wordt?
In mijn brief van 9 oktober jl. licht ik toe dat de financiering voor acht jaar bedoeld is voor organisaties waarvoor deze langere duur, gelet op hun omvang, werkwijze en positie in het culturele landschap, passend is. Bij de aankondiging van het wetsvoorstel schreef mijn ambtsvoorganger al dat een langere subsidietermijn niet voor alle instellingen de beste oplossing is.[1] Een groot deel van de sector werkt projectmatig, aan tijdelijke of experimentele

[1] Kamerstukken II 2025/26, 31 482 nr. 129

activiteiten, of met een beperkte planningshorizon. Voor deze groep zijn subsidies van kortere duur beter geschikt.
De rijkscultuurfondsen kunnen, doordat zij voor acht jaar gefinancierd worden, een gevarieerd instrumentarium creëren voor verschillende typen organisaties. Hierbij houden de fondsen aandacht voor de balans tussen dynamiek en stabiliteit. Ik ga in gesprek met de fondsen over de uitwerking hiervan en zal dit, waar nodig, meenemen in de beleidskaders voor de fondsen.
De komende maanden zal ik de dialoog met de sector continueren, waarna bij voldoende draagvlak besluitvorming kan plaatsvinden. In juni 2027 ontvangt uw Kamer de uitgangspuntenbrief en de conceptsubsidieregeling, waarin deze voornemens verder worden uitgewerkt en duidelijk wordt voor welke functies bij het ministerie van OCW subsidie kan worden aangevraagd. Hierbij zal aandacht zijn voor de door de leden van de D66-fractie bepleite duidelijkheid.
De leden van de D66-fractie vragen ook hoe de keuze tussen looptijden voorspelbaar wordt. Voor directe subsidies begrenst artikel 4a van de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) de keuze voor een kortere termijn tot bijzondere gevallen. Voor fondsregelingen is vooraf kenbare vastlegging van termijnen en criteria in de betrokken regelingen van belang.

De leden van de VVD-fractie vragen op basis van welke criteria wordt bepaald voor welke categorieën instellingen een achtjarige subsidie passend is. Kan de regering dat nader toelichten, zo vragen deze leden.
In mijn bovengenoemde brief van 9 oktober jl. leg ik uit dat de achtjarige financiering bedoeld is voor organisaties die, gelet op hun grootte, werkwijze en betekenis binnen de cultuursector, baat hebben bij een langere subsidieperiode. Daarbij kijk ik naar een categorie instellingen, niet naar individuele instellingen. Mijn voorganger had bij de presentatie van het wetsvoorstel al aangegeven dat een langere subsidietermijn niet voor iedereen de meest geschikte optie is. Veel organisaties in de sector opereren immers op projectbasis of hebben een korte planningshorizon, waardoor kortere subsidietrajecten voor hen beter passen.
Doordat de rijkscultuurfondsen zelf voor acht jaar gefinancierd worden, kunnen zij een divers aanbod van subsidie-instrumenten ontwikkelen dat aansluit bij uiteenlopende typen organisaties. Hierbij is het van belang dat de fondsen een goede afweging maken tussen innovatie en continuïteit. Ik zal met de fondsen in gesprek gaan over hoe dit vormgegeven kan worden en zal de uitkomsten, waar relevant, verwerken in de beleidskaders die voor de fondsen gelden.
Uw Kamer zal in juni 2027 de uitgangspuntenbrief en de conceptsubsidieregeling ontvangen. Daarin worden de plannen verder uitgewerkt. Hierin wordt ook duidelijk welke functies in aanmerking komen voor subsidie.

Wordt daarbij bijvoorbeeld gekeken naar eerder geleverde prestaties, planning, financiële gezondheid en de mogelijkheid om andere inkomsten te verwerven?
De criteria om voor acht jaar subsidie in aanmerking te komen worden verder uitgewerkt in mijn brief en de conceptsubsidieregeling die ik in juni volgend jaar aan uw Kamer zal sturen. De door de VVD-fractie genoemde eerder geleverde prestaties, planning, financiële gezondheid en andere inkomsten zijn geen afzonderlijke criteria om voor een individuele aanvrager de duur van de rechtstreekse subsidie te bepalen. Daarvoor is het uitgangspunt van artikel 4a in de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) leidend; de keuze welke functies rechtstreeks worden gesubsidieerd, wordt op het niveau van functies gemaakt.

Hoe wordt voorkomen dat achtjarige subsidiëring de standaard wordt zonder dat de noodzaak daarvan per categorie is onderbouwd?
Op grond van dit wetsvoorstel wordt acht jaar het uitgangspunt voor instellingen die op basis van artikel 4a van de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) zullen worden gesubsidieerd. Voor de subsidies die door de rijkscultuurfondsen worden verstrekt geldt dat binnen die termijn van acht jaar sprake zal zijn van een gemengd beeld van subsidies voor kortere en langere termijn. Ook subsidies voor 8 jaar zijn daar onderdeel van. De regering verwijst de VVD-fractie voor het antwoord op de vraag op welke gronden wordt bepaald welke categorieën instellingen in aanmerking komen voor acht jaar ook naar de vragen van de D66-fractie onder deze zelfde paragraaf.

De leden van de VVD-fractie lezen dat een vereenvoudiging van de zogeheten indieningsvereisten beperkt mogelijk is. Deze leden vragen de regering welke concrete vereisten daarbij zijn onderzocht.
Onderzocht zijn de extra vereisten zoals de codes, het detailniveau van de wettelijke vereisten en de samenloop van vereisten met andere overheden. In mijn brief van 9 oktober jl. geef ik aan dat ik terughoudend zal zijn met extra subsidiecriteria- of vereisten. De belangrijkste criteria zijn kwaliteit en toegankelijkheid. Dit geldt ook voor de rijkscultuurfondsen. Daarnaast heb ik de Raad voor Cultuur gevraagd om voorafgaand aan de nieuwe periode een advies uit te brengen over de rol en vorm van de culturele codes bij de subsidievoorwaarden en criteria, alsmede de mogelijkheden van vereenvoudiging ten aanzien van het toepassen van deze codes.
De regering erkent dat de vereenvoudiging van indieningsvereisten binnen de ministeriële regeling (Rsc) uitdagend is, gelet op de procedurele eisen en de belangen die aan subsidieverlening zijn verbonden. De culturele organisaties moeten bij hun subsidieaanvraag in ieder geval een meerjarenplan indienen, inclusief de artistieke visie en financiële onderbouwing. Het schrappen daarvan op basis van de Algemene wet bestuursrecht zou onwenselijk zijn in het kader van financiële rechtmatigheid. Binnen de grenzen van de Awb zal bij het opstellen van de aanvraagvereisten opnieuw worden bezien hoe we aanvraag- en verantwoordingsvereisten zo kunnen inrichten dat die voor instellingen zo min mogelijk onnodige belasting opleveren. Onderhavige verlenging zorgt er al voor dat de betreffende organisaties minder vaak de lasten die horen bij een indieningsprocedure hoeven te dragen. Daarnaast wordt, in samenwerking met medeoverheden, verkend of en waar de indieningsprocedures beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Dit moet ertoe leiden dat instellingen die bij meerdere overheden subsidie aanvragen, over het geheel bezien minder administratieve lasten hebben.

Zij vrezen dat het verlengen van de subsidietermijn beperkt helpt als de aanvraag zelf complex blijft. Kan de regering daar nader op ingaan, zo vragen deze leden.
De regering verwijst hierbij naar het antwoord op de vorige vraag. De Raad voor Cultuur zal een advies uitbrengen over de codes, binnen de grenzen van de Awb zal bij het opstellen van de aanvraagvereisten opnieuw worden bezien hoe we aanvraag- en verantwoordingsvereisten kunnen inrichten met oog voor de belasting, en kijkt de regering hoe zij in samenwerking met medeoverheden de indieningsprocedures beter op elkaar kan afstemmen. Daarbij erkent zij dat de complexiteit van de aanvraagprocedure voor sommige instellingen een uitdaging is. De primaire knelpunten liggen in de termijn en de cyclus; aanvragers moeten al in het tweede jaar weer aan de slag met de voorbereidingen van een nieuwe aanvraag. Dit vergt capaciteit en denkkracht van culturele instellingen, die zij niet aan hun artistieke productie kunnen besteden.

De verlenging van de maximale financieringstermijn gaat dus niet alleen over vereenvoudiging, zoals duidelijk terug te lezen is in de memorie van toelichting.

2.4 Risico-mitigatie

De leden van de D66-fractie onderschrijven dat bij een langere subsidieperiode aandacht nodig is voor de toegankelijkheid van het bestel voor nieuwe toetreders. De regering geeft aan dat de fondsen door de langere beleidscyclus juist meer differentiatie in hun instrumentarium kunnen aanbrengen en dat aan hen zal worden gevraagd een balans te zoeken tussen vernieuwing enerzijds en rust en ruimte anderzijds. Kan de regering nader toelichten hoe bij de uitwerking van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid wordt geborgd dat er gedurende de achtjarige periode voldoende mogelijkheden voor instroom en vernieuwing blijven bestaan?
Het subsidiebestel in Nederland is toegankelijk voor nieuwe toetreders, juist door de combinatie van korter lopende projectsubsidies en langer lopende instellingssubsidies. Bij de uitwerking van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid (Rsc) spelen de rijkscultuurfondsen een centrale rol in het waarborgen van instroom en vernieuwing tijdens de achtjarige periode. De fondsen krijgen de vrijheid om hun subsidieregelingen gedifferentieerd in te richten, met variërende looptijden en voorwaarden. Hierdoor kunnen zij specifieke instrumenten ontwikkelen voor nieuwe toetreders, experimenten of opkomende disciplines, zoals kortere subsidietermijnen (bijvoorbeeld 2 - 4 jaar) voor innovatieve projecten of jonge makers. Dit sluit aan bij de adviezen van de Raad voor Cultuur en signalen uit de sector, waarin wordt benadrukt dat een langere cyclus niet ten koste mag gaan van dynamiek.
Daarnaast is het belangrijk om te benadrukken dat instroom en vernieuwing veel verschillende vormen kunnen aannemen. Een goede balans tussen stabiliteit en vernieuwing is essentieel. Een te grote focus op instroom en vernieuwing kan op lange termijn immers ongewenste effecten hebben. Vernieuwing kan ook binnen instellingen vorm krijgen, bijvoorbeeld doordat instellingen nieuw talent aan zich binden. Deze vorm van vernieuwing heeft als voordeel dat makers op deze manier gebruik kunnen maken van de deskundigheid die aanwezig is bij instellingen die vanuit een stabiele basis opereren.
De fondsen worden gevraagd een evenwicht te zoeken tussen stabiliteit voor gevestigde instellingen en ruimte voor vernieuwing. Daarbij spelen ook bij de fondsregelingen openstellingen, beschikbare middelen en feitelijke toegang een rol. Zo nodig kan de minister aanwijzingen geven om deze balans te waarborgen. Deze aanwijzingen zijn bedoeld als algemene sturing binnen de wettelijke bevoegdheden, en niet als sturing op individuele fondsbesluiten.

De leden van de D66-fractie lezen daarnaast dat een langere subsidieperiode de budgetflexibiliteit beperkt, maar dat het budgetrecht van de Staten-Generaal onverkort blijft bestaan. Bij een neerwaartse aanpassing moet volgens de regering rekening worden gehouden met reeds aangegane verplichtingen en een redelijke termijn. Kan de regering nader toelichten wat zij in dit verband onder een 'redelijke termijn' verstaat en hoe culturele instellingen voldoende zekerheid wordt geboden om daadwerkelijk langjarige verplichtingen aan te kunnen gaan?
Het begrotingsvoorbehoud geldt ook in de huidige situatie. Een achtjarige subsidiebeschikking kan inderdaad een uitdrukkelijk begrotingsvoorbehoud bevatten. De minister moet zich daarop binnen vier weken na vaststelling van de begroting beroepen. In dat geval geldt een redelijke

overgangstermijn, alsmede een vergoeding van schade wegens vertrouwen op de subsidie (artikelen 4:34 en 4:50 Awb).
Wat een redelijke overgangstermijn is, hangt af van de specifieke omstandigheden van het geval. Hierbij spelen onder meer de duur van de subsidierelatie, de lopende verplichtingen en de voorzienbaarheid van de subsidiekorting een rol. In dit kader biedt een achtjarige verlening meer planningszekerheid, maar die wordt wel begrensd door een begrotingsvoorbehoud.

De leden van de VVD-fractie begrijpen dat er een begrotingsvoorbehoud wordt opgenomen waarbij de begrotingswetgever in staat blijft bij te sturen op het budget. Deze leden vragen de regering nader te duiden welke feitelijke ruimte de begrotingswetgever heeft ten aanzien van de redelijke termijn en de verplichtingen die reeds met ontvangers zijn aangegaan. Kan de regering met een voorbeeld schetsen hoe dit in de praktijk zou uitwerken, zo vragen deze leden.
Het budgetrecht van het parlement blijft bestaan. Een lager vastgesteld jaarbudget vermindert een reeds verleende achtjarige subsidie echter niet van rechtswege. Voor zover een subsidie wordt verleend ten laste van een begroting die bij de verlening nog niet was vastgesteld of goedgekeurd, zal -conform de algemene beginselen van behoorlijk bestuur- de verleningsbeschikking een begrotingsvoorbehoud als bedoeld in artikel 4:34 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevatten. Als onvoldoende middelen beschikbaar worden gesteld, moet de minister zich binnen vier weken na vaststelling van de desbetreffende begroting op dat voorbehoud beroepen om het te kunnen benutten. Bij een activiteit die ook in het voorafgaande begrotingsjaar werd gesubsidieerd, gebeurt dit door intrekking of wijziging van de subsidieverlening overeenkomstig artikel 4:50 van die wet. Daarbij moet worden beoordeeld of veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten zich in overwegende mate tegen ongewijzigde voortzetting verzetten en moet een redelijke termijn in acht worden genomen. Schade die de subsidieontvanger lijdt doordat hij in vertrouwen op de subsidie anders heeft gehandeld dan hij zonder die subsidie zou hebben gedaan, wordt op grond van artikel 4:50, tweede lid, vergoed.
Een instelling kan bijvoorbeeld subsidie ontvangen voor 2029 - 2036 en op basis daarvan meerjarige verplichtingen voor personeel en producties aangaan. Als de begroting voor 2032 lager wordt vastgesteld, vermindert haar subsidie daardoor niet automatisch. Wil de minister het begrotingsvoorbehoud benutten, dan moet hij zich daarop tijdig en, bij deze doorlopende activiteit, door een besluit overeenkomstig artikel 4:50 beroepen. Bij dat besluit moet hij rekening houden met een redelijke termijn voor aanpassing van de activiteiten en met eventuele schade als bedoeld in artikel 4:50, tweede lid. Wat dit concreet betekent, hangt onder meer af van de aangegane verplichtingen en de voorzienbaarheid van de verlaging.

De leden van de VVD-fractie lezen voorts dat de regering meent dat minder toetredingsmomenten niet betekent dat het stelsel minder toegankelijk wordt voor nieuwe toetreders. Deze leden vragen de regering dit nader uit te leggen. Welke mogelijkheden houden makers en instellingen gedurende de periode van acht jaar om tot de door het Rijk gefinancierde infrastructuur toe te treden, zo vragen zij.
De wijziging van de subsidietermijn heeft uitdrukkelijk niet als doel om de toegankelijkheid van het stelsel te beperken. Het subsidiebestel in Nederland is toegankelijk voor nieuwe toetreders, juist door de combinatie van korter lopende projectsubsidies en langer lopende instellingssubsidies. Dit verandert niet. De fondsen kunnen reeds kortere subsidietermijnen (bijvoorbeeld 2 - 4 jaar) aanbieden voor experimenten, innovatie of nieuwe makers, echter krijgen zij nu ook de mogelijkheid regelingen te ontwerpen tot en met acht jaar. Kortere

regelingen sluiten aan bij de behoeften van opkomende organisaties en jonge makers, die baat hebben bij flexibelere, kortere termijnen in plaats van een vaste achtjarige periode. De regering verwijst de VVD-fractie ook naar het antwoord op de eerste vraag van de leden van de D66-fractie in de paragraaf Risico-mitigatie.

Hoe voorkomt de regering dat nieuwe instellingen met veel potentie uitsluitend doorverwezen worden naar de fondsen?
In mijn brief van 9 oktober jl. geef ik aan dat ik de rijkscultuurfondsen een grotere rol en verantwoordelijkheid wil geven. Hiervoor vind ik het nodig de fondsen te versterken, zodat ze goed uitvoering kunnen geven aan hun taken. Op dit moment is nog niet bepaald welke functies rechtstreeks door OCW worden gefinancierd. Dit zal medio 2027 bekend gemaakt worden. De regering wil daarbij meegeven dat de keuze voor subsidie via een fonds of rechtstreeks via OCW niets zegt over het belang van een instelling. Beide groepen instellingen zijn van belang voor het culturele bestel.

De regering erkent dat er met de verlenging van de subsidietermijn naar acht jaar, voor zover het de directe financiering door het Rijk betreft, minder momenten zijn waarop culturele organisaties op basis van een subsidieaanvraag worden beoordeeld, maar spreekt tegen dat het subsidiesysteem minder toegankelijk wordt voor nieuwe toetreders. Kan de regering nader toelichten wat de verlengde subsidietermijn kan en moet betekenen voor nieuwe toetreders?
Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik de VVD-fractie naar het antwoord op de vorige twee vragen.

Van welke factoren hangt het af of er iets verandert in de toegankelijkheid van het bestel voor nieuwe toetreders, zo vragen de leden van de PRO-fractie.
Het subsidiebestel in Nederland is toegankelijk voor nieuwe toetreders, juist door de combinatie van korter lopende projectsubsidies en langer lopende instellingssubsidies. De toegankelijkheid voor nieuwe toetreders is in de eerste plaats afhankelijk van de beschikbare middelen. Verder zijn onder meer de afbakening van directe functies, het aantal openstellingen, beschikbare budgetten, de termijnen en criteria van fondsenregelingen, en de ruimte voor nieuwe disciplines van belang. Naast de subsidies die het Rijk direct verstrekt, bieden ook de rijkscultuurfondsen een variëteit aan subsidiemogelijkheden die groei en ontwikkeling bieden. Dat verandert niet. Wel zal voor een deel van de instellingen die nu een vierjarige subsidie ontvangen, de mogelijkheid ontstaan om een subsidie voor een periode van acht jaar te krijgen.

De regering heeft ervoor gekozen om bij directe subsidies door het Rijk aan instellingen (de kleine BIS) en bij de subsidies aan de fondsen een nieuwe termijn van acht jaar te hanteren, maar bij subsidies door de fondsen flexibiliteit aan te brengen door hen weliswaar de mogelijkheid te bieden om achtjarige subsidies te verlenen, maar ook de mogelijkheid hiervan af te wijken en een kortere termijn te hanteren. Wat de leden van de CDA-fractie betreft kan hieruit de verwachting ontstaan dat alle subsidies voor acht jaar verleend zullen worden. Deze leden vragen de regering te bevestigen dat dit niet het doel is.
De regering kan bevestigen dat het niet het doel is om alle subsidies voor acht jaar te verlenen. Een langere subsidieperiode is immers niet voor alle typen organisaties passend. De achtjarige financiering aan de rijkscultuurfondsen bepaalt niet dat ontvangers van subsidiemiddelen via de fondsen standaard achtjarige subsidie ontvangen. De fondsen krijgen de opdracht om hun

instrumentarium gedifferentieerd in te richten, zodat er ruimte blijft voor kortere termijnen (bijvoorbeeld voor experiment, innovatie of nieuwe toetreders) naast langere termijnen voor stabiliteit. Zo wordt een balans gewaarborgd tussen rust en vernieuwing.

Bij het Fonds Podiumkunsten en in de sector blijft behoefte bestaan aan kortere en langlopende subsidies tussen de één en acht jaar, zodat nieuwe instroom mogelijk blijft en makers die meer behoefte hebben aan korter lopende subsidies nog steeds bij het Fonds terecht kunnen. Deze leden vragen op welke wijze het voorliggende wetsvoorstel hier ruimte aan geeft.
Het wetsvoorstel bepaalt dat de subsidie aan een rijkscultuurfonds maximaal acht jaar kan bedragen. Het wetsvoorstel laat de rijkscultuurfondsen nadrukkelijk de ruimte om de subsidies die zij zelf verstrekken niet voor acht jaar te verlenen. In overeenstemming met de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) bepalen de fondsbesturen zelf de instrumenten en looptijden in hun eigen subsidiereglementen, die door de minister moeten worden goedgekeurd (artikelen 4c en 10, vierde lid, Wsc). Het bestaande instrumentarium van de rijkscultuurfondsen is breed en gedifferentieerd, en het wetsvoorstel beoogt hierin geen verandering aan te brengen.

Deze leden vragen of de regering hierbij ook wil ingaan op het advies van de Raad voor Cultuur die juist heeft geadviseerd om de fondsen wel te financieren voor acht jaar, maar bij de uitkering van subsidies door fondsen wel vast te houden aan een subsidietermijn van vier jaar. Deze leden vragen of de regering nader wil toelichten waarom van het advies van de Raad voor Cultuur wordt afgeweken.
De leden van de CDA-fractie verwijzen hier naar de reactie van de Raad voor Cultuur op de memorie van toelichting van de onderhavige wetswijziging. In deze reactie ging de raad uit van een situatie waarin een grote en gevarieerde groep instellingen onder directe verantwoordelijkheid van het ministerie zou blijven vallen. Zoals ik in de brief van 9 oktober jl. heb aangegeven, is het voornemen dat de subsidietaken in de toekomst zoveel mogelijk bij de rijkscultuurfondsen worden ondergebracht. Voor die nieuwe situatie is het nodig dat de rijkscultuurfondsen ook subsidies voor maximaal acht jaar kunnen verstrekken.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de regering aan de fondsen wil vragen om een balans te zoeken tussen stabiliteit en ruimte voor vernieuwing en dat hierover indien nodig aanwijzingen aan de fondsen worden gegeven. Deze leden vragen de regering aan welke kaders zij op dit moment denkt.
In mijn brief van 9 oktober jl. zijn enkele hoofdlijnen geschetst. De fondsen moeten ruimte houden voor dynamiek en vernieuwing, met kortere en flexibelere vormen van financiering. Ik zal terughoudend zijn met extra subsidiecriteria of -eisen: de belangrijkste criteria zijn kwaliteit en toegankelijkheid. Daarnaast heb ik aan de Raad voor Cultuur gevraagd om voorafgaand aan de nieuwe periode advies uit te brengen over de rol en vorm van de culturele codes, en mogelijkheden voor vereenvoudiging. Ik onderzoek daarbij samen met de fondsen en andere overheden verdere vereenvoudiging van de aanvraag- en verantwoordingsprocedures en/of criteria. Ook zal ik in de zomer van 2027 in de uitgangspuntenbrief de rol en verantwoordelijkheid van de fondsen nader omschrijven.

3. Wetsvoorstel

3.1 Doel van het wetsvoorstel

De leden van de CDA-fractie onderkennen dat een langere subsidietermijn kan bijdragen aan rust in de culturele sector, minder administratieve lasten en ruimte voor investeringen in grotere producties. Tegelijkertijd geldt dat culturele instellingen in het algemeen niet acht jaar vooruit begroten of reeds weten hoe de behoefte van het publiek of activiteiten er dan uit zien. Deze leden vragen of de regering dit ook zo ziet en hoe het wetsvoorstel en de uit te werken regeling hiermee rekening houden.
De termijn van acht jaar is een maximale mogelijkheid. Dit betekent dat het Rijk en de fondsen er een nieuw instrument bij krijgen om het instrumentarium af te stemmen op de behoeften van verschillende typen organisaties. Tegelijk blijft het oude instrumentarium behouden. Zo kunnen kortere subsidietermijnen worden aangeboden voor experimenten of nieuwe toetreders, terwijl langere termijnen worden gereserveerd voor instellingen met een meer langetermijnvisie.
De regering maakt een onderscheid tussen meerjarig begroten en de verwachting dat alle activiteiten al acht jaar in de meerjarenplannen in detail zullen vaststaan. Voor de meerjarige begroting betekent dit dat met name aan de inkomstenkant meer zekerheid ontstaat. Tegelijk zal er ook sprake zijn van een jaarcyclus waarin inkomsten en uitgaven in evenwicht worden gebracht. Dit is niet per se anders dan in de huidige vierjarige cyclus. Voor de activiteiten geldt wel dat de achtjarige subsidietermijn een verandering betekent. Er dient rekening gehouden te worden met een ruime mate van flexibiliteit bij het plannen van activiteiten, omdat publieksbehoeften, artistieke ontwikkelingen en externe omstandigheden in de loop der tijd veranderen.
In de uitgangspuntenbrief die ik de Tweede Kamer volgend jaar zal sturen, zal dit verder worden uitgewerkt.

3.2 Inhoud van het wetsvoorstel

De leden van de VVD-fractie lezen dat de regering de medewetgever ten minste één keer per acht jaar zal informeren over de hoofdlijnen van het cultuurbeleid. Deze leden vragen de regering nader te duiden waarom een achtjarige subsidieperiode niet kan samengaan met een vierjaarlijkse beleidsbrief waarin wordt ingegaan op eventuele ontwikkelingen, opdat de medewetgever bij kan sturen.
De regering ziet de zorg van de VVD-fractie en benadrukt dat de achtjarige termijn een maximale termijn is. Zoals ook in de memorie van toelichting wordt aangegeven, zal gedurende de subsidieperiode tussentijdse verslaglegging plaatsvinden over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid (Rsc). Dit verslag wordt met de Kamer gedeeld. Binnen de gewijzigde wetssystematiek is dit de meest passende wijze om invulling te geven aan de wens van de leden van de VVD-fractie.
Daarnaast wil de regering meegeven dat het cultuurbeleid uit meer bestaat dan alleen de subsidies die worden verstrekt. Uw Kamer wordt op deelonderwerpen steeds op de hoogte gehouden van ontwikkelingen. Op deze manier blijft de Kamer betrokken bij het cultuurbeleid, terwijl de sector de nodige rust en zekerheid krijgt.

De Raad voor Cultuur heeft voor cultuurbeleid een viertal doelen geformuleerd. Dat zijn: 1) talentontwikkeling; creatief en kunstzinnig talent in alle genres en disciplines krijgt voldoende kansen en mogelijkheden om zich artistiek te ontplooien, 2) toegang; iedereen in Nederland heeft, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, inkomen en woonplaats, toegang tot cultuur, 3) pluriformiteit; de overheid waarborgt een pluriform aanbod van cultuur waarin het bestaande wordt gekoesterd en het nieuwe wordt omarmd en 4) reflectie; er is een wederkerige relatie tussen cultuur en samenleving

waarin cultuur functioneert als veilige haven om kritisch te kunnen reflecteren op de samenleving en haar burgers. Omgekeerd geeft de culturele sector zich rekenschap van zijn plek in de maatschappij.

De leden van de PRO-fractie onderschrijven de doelen voor het cultuurbeleid zoals geformuleerd door de Raad voor Cultuur, maar constateren dat deze nog niet zijn verankerd in de wettekst. Dat geeft de wet minder richting dan deze leden wenselijk achten. Wat hen betreft zou de betere borging van een bloeiende culturele sector in heel Nederland, waar de Kamer in 2024 met het aannemen van de motie van de leden Rooderkerk en Mohandis om heeft gevraagd, tevens het vastleggen van culturele doelstellingen in de wet veronderstellen. De minister schreef onlangs met het rapport over geografische spreiding deze motie af te doen. Waar zegt het rapport iets en wat zegt het over wettelijke verankering van de vier culturele doelstellingen uit de motie?
Het wijzigen van de doelen van een reeds bestaande wet is zeer ingrijpend. Immers, de wet bevat instrumentarium en voorschriften die uitwerking geven aan het bestaande doel. Als de doelen van de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) aangepast zouden moeten worden, vergt dit uitgebreide voorbereiding naar de wenselijkheid, het doelbereik, passend instrumentarium en de middelen en effecten op andere beleidsterreinen. Zo'n aanpassing zou ook langs de geëigende weg van co-creatie, inspraak en advies van onder andere de Raad van State moeten verlopen. Op dit moment ziet de regering daarvoor geen noodzaak. Wel bespreekt de regering met de medeoverheden of in het interbestuurlijk kader dieper ingegaan kan worden op de doelen die de PRO-fractie aangeeft, en de verantwoordelijkheden die het Rijk, de provincie en gemeente daarop nemen.
De regering wil daarnaast de leden van de PRO-fractie erop wijzen dat het rapport over geografische spreiding niet ingaat op de wettelijke verankering van de vier doelen van cultuurbeleid, zoals geformuleerd door de Raad voor Cultuur. De motie waar de leden naar verwijzen, ziet daar ook niet op toe, maar roept op om in gesprek te gaan met medeoverheden, maatschappelijke organisaties en belangenbehartigers. De regering ziet veel meerwaarde in het vastleggen van gemeenschappelijke doelen met die partijen, maar dan in een andere vorm dan wettelijke verankering.
Tijdens het bestuurlijk overleg van 14 september 2026 met de medeoverheden is afgesproken om het Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur uit 2012 te actualiseren. De intentie is om hierin ook gedeelde doelen op te nemen, waarbij de vier culturele doelstellingen, zoals geformuleerd door de Raad voor Cultuur, het uitgangspunt zijn. Daarbij zal ook worden gekeken naar onder meer de rolverdeling tussen medeoverheden. De actualisatie van het kader biedt voldoende ruimte om dit fundamentelere gesprek te voeren over het versterken van de samenwerking tussen medeoverheden en vormt een geschikte plek om de uitkomsten daarvan vast te leggen. De Kamer wordt medio 2027 nader geïnformeerd op dit punt.

Ook het IPO en de belangenvereniging Kunsten '92 pleiten voor zo'n verankering van de doelen in de wetstekst. Heeft de regering dit ook overwogen? Is zij bereid om deze doelen alsnog in de wet op te nemen? De leden van de PRO-fractie overwegen anders hiertoe een amendement in te dienen.
De regering heeft overwogen om de doelen in de wet op te nemen, maar constateert dat dit een uitgebreidere analyse vergt. Een wettelijke doelbepaling kan, afhankelijk van de formulering en tot wie de bepaling zich richt, betekenis hebben voor de uitleg en uitoefening van wettelijke bevoegdheden. Daarom zou eerst zorgvuldig moeten worden onderzocht welke juridische gevolgen wettelijke verankering zou hebben. Die analyse zou onder meer moeten ingaan op de onderlinge verhouding tussen de doelen, eventuele spanningen met het bestaande wettelijke

stelsel en de financiële gevolgen. Op basis daarvan kan worden beoordeeld of wettelijke verankering passend en uitvoerbaar is. De regering geeft op dit moment voorrang aan de lopende voorbereiding van de nieuwe beleidsperiode en kiest er daarom op dit moment niet voor de doelen alsnog in de wet op te nemen.
Zoals in de beantwoording op de vorige vraag is uiteengezet, is het wel mogelijk om te bezien of de doelen een plaats kunnen krijgen in het Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur. Dat geeft de gelegenheid om in goed overleg met de medeoverheden te bezien of deze doelen ook in de praktijk voldoende passend zijn. De actualisatie van het kader biedt voldoende ruimte om dit fundamentelere gesprek te voeren over het versterken van de samenwerking tussen medeoverheden en een geschikte plek om de uitkomsten daarvan vast te leggen. Dit zou ook een tussenstap kunnen zijn naar wettelijke verankering van deze doelen, een en ander afhankelijk van de ervaringen in dit traject. De Kamer wordt medio 2027 nader geïnformeerd over de stappen die zijn gezet met betrekking tot het algemeen kader.

De leden van de CDA-fractie vragen of de regering nader wil toelichten of en in hoeverre instellingen die gefinancierd worden vanuit de Erfgoedwet effect ondervinden van dit wetsvoorstel. Verandert voor de (Rijks)musea die hun wettelijke grondslag vinden in de Erfgoedwet de subsidietermijn?
De termijn voor de subsidie voor collectiebeheer op grond van de Erfgoedwet verandert niet. Op grond van de Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen wordt deze subsidie jaarlijks verleend, en dat blijft ongewijzigd. De afzonderlijke subsidie voor publieksactiviteiten, die op grond van artikel 4a van de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) wordt verstrekt, kan bij een nieuwe verlening wel onder de achtjarige systematiek vallen. Voor de lopende beschikkingen over 2025 - 2028 bevat het voorstel overgangsrecht.

De leden van de CDA-fractie constateren verder dat er ook allerlei culturele instellingen zoals musea zijn die gesubsidieerd worden door andere departementen zoals het ministerie van Defensie of het ministerie van VWS. Deze leden vragen in hoeverre ook voor deze subsidies een termijn van acht jaar gaat gelden.
De wijziging betreft de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) en heeft betrekking op de maximale termijn van de subsidies die vanuit die wet worden verstrekt. Deze wijziging verandert niet automatisch de subsidietermijnen op andere wettelijke grondslagen.

4. Doeltreffendheid en doelmatigheid

De leden van de D66-fractie vinden het positief dat het wetsvoorstel beoogt de administratieve lasten voor culturele instellingen te verminderen. De memorie van toelichting laat zien dat het voorbereiden van een subsidieaanvraag op dit moment aanzienlijke kosten met zich kan brengen. Hoe zal de regering na invoering vaststellen in hoeverre de beoogde vermindering van de administratieve lasten daadwerkelijk wordt bereikt? Welke gegevens worden daarvoor voorafgaand aan de nieuwe subsidieperiode verzameld zodat de ontwikkeling van deze lasten kan worden gevolgd?
Zoals in de memorie van toelichting is opgenomen zal in de evaluatie aandacht zijn voor de doelmatigheid en doeltreffendheid van de doorgevoerde aanpassingen vanaf 2029. Hierbij wordt gekeken naar de ervaringen van organisaties met de nieuwe termijnen en of de vermindering van de frequentie van aanvragen daadwerkelijk heeft geleid tot een afname van de lasten. In de tussentijdse verslaglegging aan de Kamer zal dit punt aan de orde komen.
Tegelijk wil de regering benadrukken dat de lasten niet alleen voortkomen uit rijksubsidies, maar

ook uit de verschillende voorwaarden van financiers. Daar is het ministerie van OCW over in gesprek met andere financiers.

De leden van de D66-fracctie lezen ook dat het grotere belang van één aanvraag voor acht jaar ertoe kan leiden dat instellingen meer tijd en middelen in die aanvraag investeren. Hoe wordt bij de vormgeving van de nieuwe Regeling op het specifiek cultuurbeleid voorkomen dat de aanvraagprocedure hierdoor juist omvangrijker of ingewikkelder wordt en een deel van de beoogde administratieverlichting verloren gaat?
De regering wil erop wijzen dat de eisen voor de aanvraag niet zwaarder worden. De Regeling op het specifiek cultuurbeleid (Rsc) zal worden herzien vanuit het uitgangspunt dat de tijd en middelen die instellingen in één aanvraag per acht jaar steken, in totaliteit niet moeten toenemen. De Rsc zal zo worden ingericht dat de eisen en criteria helder en beknopt zijn, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de beoordeling. Daarnaast is in de Kamerbrief van 9 oktober jl. aangegeven dat de regering terughoudend zal zijn met het opstellen van extra subsidiecriteria of -eisen. De belangrijkste criteria blijven kwaliteit en toegankelijkheid, wat de complexiteit van de aanvraag beperkt.
De regering erkent wel dat een aanvraag voor acht jaar voor organisaties belangrijker wordt en dat daarmee organisaties meer tijd en middelen in die aanvraag zullen investeren.

De leden van de VVD-fractie zien kansen om een langere financieringsperiode te benutten voor het aanjagen van cultureel ondernemerschap. Kan de regering aangeven of zij aanwijzingen heeft dat een langere subsidieperiode zal leiden tot meer zekerheid onder private financiers waardoor zij zich voor langere tijd aan instellingen zullen verbinden, zo vragen deze leden.
De regering wil aangeven dat het stimuleren van het cultureel ondernemerschap geen doel is dat voortkomt uit de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc). Wel ziet de regering, zoals de VVD-fractie in de memorie van toelichting heeft kunnen lezen, dat een langere financieringstermijn organisaties in staat stelt om structureel te investeren in grote producties, faciliteiten en organisatievraagstukken. Deze stabiliteit maakt instellingen aantrekkelijker voor private co-financiers, omdat zij kunnen vertrouwen op een langere periode van financiële zekerheid.
Dat sluit ook aan op het advies van de Raad voor Cultuur, 'Ieder zijn aandeel' (2025), waarin de raad erop wijst dat een stabiele publieke basis essentieel is om private financiering aan te trekken, omdat private bijdragen vaak volgen op publieke steun. Een langere subsidieperiode versterkt het vertrouwen van private partijen in de robuustheid van organisaties, wat hun bereidheid om financiële steun te verlenen kan vergroten.

Op welke manier wordt bevorderd dat instellingen de extra tijd en zekerheid gebruiken om eigen inkomsten en private bijdragen te vergroten?
Zoals de leden van de VVD-fractie in eerder beantwoording hebben kunnen lezen, ziet de regering dat de langere financieringsperiode benut kan worden om eigen inkomsten en private bijdragen te vergroten. Het is echter niet de bedoeling om instellingen hiertoe te verplichten, het is aan de instellingen zelf om te bepalen hoe zij deze extra tijd en zekerheid inzetten.

De leden van de VVD-fractie vinden het van belang dat de verdubbeling van de subsidieperiode niet leidt tot verlies van de urgentie dan wel motivatie om ondernemend te werken. Deze leden vragen de regering toe te lichten of, en zo ja, welke verwachtingen aan instellingen worden gesteld ten aanzien van het verwerven van eigen inkomsten en het vergroten van publieksbereik. Worden daarover

toetsbare afspraken gemaakt met subsidieaanvragers? Welke mogelijkheden zijn er voor de (mede)wetgever om daarin tussentijds bij te sturen?
De regering is niet voornemens extra verplichtende eisen op te nemen voor instellingen om hun eigen inkomsten of private bijdragen te vergroten, noch worden hierover toetsbare afspraken gemaakt in de subsidievoorwaarden. Het uitgangspunt is dat door de stabiliteit in de financiering van culturele organisaties, deze aantrekkelijker worden voor private co-financiers. Dat is een verwachting, geen garantie of verplichting. Voor het publieksbereik gelden de afspraken en verwachtingen die binnen de subsidieregeling zijn vastgesteld.
De wetgever heeft de mogelijkheid om bestaande subsidieregels te wijzigen. Bij gevolgen voor lopende beschikkingen gelden de daarvoor toepasselijke wettelijke voorwaarden en rechtszekerheid. Bij de rijkscultuurfondsen vindt sturing plaats via de algemene kaders en regels. De individuele subsidiebesluiten worden genomen door het fonds, binnen de grenzen van zijn wettelijke en beleidsmatige kaders.

5. Monitoring en evaluatie

De leden van de VVD-fractie vragen aandacht van de regering voor wat er gebeurt als een instelling of maker wel aan de verantwoordingsvereisten voldoet, maar het publieksbereik substantieel achterblijft. Zijn er op dat moment manieren om bij te sturen dan wel in te grijpen, zo vragen deze leden de regering.
De subsidieperiode van acht jaar is bedoeld voor instellingen die een centrale rol vervullen in ons culturele bestel en die in staat zijn om te voldoen aan de eisen en verwachtingen die aan hen worden gesteld. Dit gebeurt binnen de politieke richtlijnen die aan het begin van de periode door de Kamer zijn vastgesteld.
Geen kunst zonder publiek, maar ook geen kunst zonder experiment, en een experiment moet naar zijn aard ook kunnen mislukken. De mate van publieksbereik is op zichzelf geen graadmeter om de doelmatigheid van de subsidie aan af te meten. Mocht er bij een instelling desondanks toch sprake zijn van een tegenvallend bereik, dan is de eerste stap een kritisch gesprek over de oorzaak en mogelijke oplossingen. Een subsidiekorting kan aan de orde zijn als activiteiten of aan de subsidie verbonden verplichtingen niet zijn nagekomen.

6. Financiële gevolgen

De leden van de VVD-fractie lezen dat er geen additionele middelen nodig zijn die verband houden met deze wetswijziging. Daarbij vragen deze leden zich af of er een analyse is gemaakt van mogelijk juridische gevolgen en aansprakelijkheid van een veranderend politiek landschap waarbij het jaarlijks beschikbare budget voor de regelingen verlaagd wordt. Als die analyse is gemaakt, wat is dan de uitkomst daarvan?
Er is geen afzonderlijke juridische risicoanalyse gemaakt van een tussentijdse budgetverlaging en de mogelijke aansprakelijkheid. Een analyse van de extra kosten is niet mogelijk, omdat de factoren die bepalen of een instelling een vergoeding krijgt en hoe hoog deze vergoeding zou moeten zijn, te divers zijn. De totale kosten zijn afhankelijk van de termijn, de hoogte van de verlaging ten opzichte van de subsidie, het type instelling, het aantal werknemers in vaste dienst en contracten per instelling, de geplande activiteiten, de verplichtingen die al zijn aangegaan voor de langere termijn, de duur van de subsidierelatie met OCW, en dergelijke.

Bij een structurele verlaging van het budget zal, afhankelijk van de hoogte van de verlaging en de termijn waarin deze verlaging ingaat, incidenteel budget voor de eerste twee jaar moeten worden gereserveerd.

De regering stelt dat er geen additionele middelen nodig zijn die verband houden met deze wetswijziging en dat het jaarlijkse budget dat beschikbaar is voor de regelingen, onder voorbehoud van politieke besluitvorming, in principe gelijk blijft. Nu tonen de nieuwste cijfers van de Monitor Creatieve Industrie 2025 de aanzienlijke economische betekenis aan van de culturele en creatieve sector: een gezamenlijke directe toegevoegde waarde van € 27,6 miljard en werkgelegenheid voor meer dan 400.000 mensen. In hoeverre ziet de regering in deze economische betekenis reden om cultuursubsidies te herwaarderen, zo vragen de leden van de PRO-fractie.
De regering erkent de aanzienlijke economische betekenis van de culturele en creatieve sector, zoals blijkt uit de cijfers van de 'Monitor Creatieve Industrie 2025'. Cultuur heeft niet alleen een intrinsieke en maatschappelijke waarde, maar ook een belangrijke economische waarde voor de samenleving. De sector draagt bij aan werkgelegenheid, innovatie, ondernemerschap en de aantrekkelijkheid van steden en regio's.
De regering ziet geen aanleiding om de cultuursubsidies direct te herwaarderen op basis van deze economische cijfers. De regering kiest ervoor om aanpassingen te doen binnen de bestaande financiële kaders en ziet dat er veel te winnen valt door bestaande middelen slimmer in te zetten. De regering werkt toe naar een sterkere sector, bijvoorbeeld door de samenwerking tussen Rijk, provincies en gemeenten te verbeteren en de rijkscultuurfondsen een grotere rol te geven. Extra budgettaire middelen zijn echter niet voorzien.

7. Gevolgen voor decentrale overheden

De leden van de D66-fractie constateren dat veel culturele instellingen zowel door het Rijk als door gemeenten en provincies worden gefinancierd. In de internetconsultatie is daarom aandacht gevraagd voor verdere vereenvoudiging en betere afstemming van procedures en informatievereisten tussen verschillende overheden. De regering geeft aan dit mee te nemen in gesprekken met decentrale overheden. Ziet de regering mogelijkheden om samen met provincies en gemeenten verantwoordingsvereisten beter op elkaar af te stemmen?
De regering herkent het signaal dat de verschillen in procedures en de versnippering tussen subsidiegevers een punt van zorg zijn en heeft aangegeven dat deze in de gesprekken met decentrale overheden worden opgepakt. Het doel is om tot gezamenlijke afspraken te komen die de administratieve lasten voor instellingen verlichten, zonder afbreuk te doen aan de eigen verantwoordelijkheid en afwegingsruimte van provincies en gemeenten.

De leden van de D66-fractie lezen daarnaast dat de regionale functie van culturele instellingen en de geografische spreiding verder worden uitgewerkt in de Regeling op het specifiek cultuurbeleid. Kan de regering nader toelichten op welke wijze regionale spreiding en de betekenis van instellingen voor omliggende gemeenten en regio's worden betrokken bij de criteria voor de subsidieperiode vanaf 2029?
De regering vindt het belangrijk aandacht te besteden aan de geografische spreiding van cultuurmiddelen. Culturele activiteiten en voorzieningen zijn verspreid over het hele land en in heel Nederland worden publieke middelen besteed aan cultuur. Spreiding is voor de periode 2025 - 2028 verankerd in de Regeling op het specifiek cultuurbeleid en het beoordelingskader.

De Regeling op het specifiek cultuurbeleid bevat ook bepalingen voor de subsidieverstrekking aan de rijkscultuurfondsen. In het algemeen beleidskader heb ik aan de fondsen gevraagd om extra aandacht te besteden aan onder andere spreiding. Zoals in de brief van 9 oktober jl. is aangekondigd, onderzoekt het ministerie de mogelijkheden om samen met provincies en gemeenten gerichte investeringen te kunnen doen in regionale infrastructuren. Ik ben in gesprek met medeoverheden over de verschillende verantwoordelijkheden en zal de Kamer in de uitgangspuntenbrief, die medio 2027 verschijnt, verder informeren.
Los hiervan merkt de regering op dat de plaats waar een instelling is gevestigd niet altijd samenvalt met de plaats waar activiteiten plaatsvinden. Denk aan rondreizende tentoonstellingen, festivals met meerdere locaties en podiumkunstengezelschappen die met hun aanbod theaters door het hele land aandoen.

In artikel 2 van de Wet op het specifiek cultuurbeleid is opgenomen dat de minister is belast met het scheppen van voorwaarden voor onder andere de geografische spreiding of anderszins verbreiden van cultuuruitingen. Dit artikel blijft met dit wetsvoorstel ongewijzigd. De leden van de PRO-fractie constateren dat er op dit moment nog geen gezamenlijke verantwoordelijkheid voor cultuursubsidies bestaat tussen het Rijk, gemeenten en provincies, met alle financiële onzekerheid voor culturele initiatieven van dien. Hoe denkt de regering erover om ook op dit punt meer duidelijkheid te scheppen in de wet, bijvoorbeeld over de rol van gemeenten als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur waarbij gemeenten investeren in voldoende cultuurprofessionals en betaalbare plekken waar cultuur kan worden gemaakt en gepresenteerd?
De regering is niet voornemens dit nu in de wet op te nemen. Tijdens het bestuurlijk overleg van 14 september 2026 is met de medeoverheden afgesproken om het Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur uit 2012 te actualiseren. Daarbij zal ook worden gekeken naar onder meer de rolverdeling tussen medeoverheden. De actualisatie van het kader biedt voldoende ruimte om dit fundamentelere gesprek te voeren over het versterken van de samenwerking tussen medeoverheden en is een geschikte plek om de uitkomsten daarvan vast te leggen. De Kamer wordt medio 2027 nader geïnformeerd op dit punt.
Verankering in de wet vereist eerst een uitgebreidere analyse en gedegen afweging. Een wettelijke verankering kan, afhankelijk van de formulering en tot wie de bepaling zich richt, betekenis hebben voor de uitleg en uitoefening van wettelijke bevoegdheden. Bij nieuwe concrete taken moeten ook bestuurlijke autonomie, uitvoerbaarheid en financiële gevolgen worden beoordeeld.

8. Toetsen en consultatie

8.2 Raad voor Cultuur

Het heeft de instemming van de leden van de PRO-fractie dat de Raad voor Cultuur haar belangrijke rol behoudt bij de verdeling van de cultuursubsidies. Deze rol is ook in overeenstemming met het principe van Thorbecke dat de regering geen oordeel noch gezag heeft op het gebied der kunst. Dit principe betekent bescherming van de artistieke vrijheid en de vrijheid van meningsuiting als fundament van onze democratie en als tegenwicht tegen de antidemocratische krachten. Voelt de regering ervoor om dit principe ook te verankeren in de wet?
De regering onderschrijft het belang van artistieke vrijheid en van een terughoudende opstelling van de overheid bij de beoordeling van de inhoud van kunstuitingen. De Raad voor Cultuur heeft

in het advies ‘Maken (z)onder druk’ aanbevolen artistieke vrijheid wettelijk te verankeren. De regering heeft nog geen standpunt ingenomen over de vraag of en hoe het door deze leden genoemde principe van Thorbecke in de wet moet worden vastgelegd. Dat vergt nader onderzoek naar de inhoud en reikwijdte van een eventuele bepaling en naar de gevolgen daarvan voor de subsidieverstrekking en de onafhankelijke advisering.
Ik heb inmiddels het advies van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen over wetenschappelijke vrijheid ontvangen. Ook verwacht ik nog het advies van de Raad voor Cultuur over journalistieke vrijheid. Ik zal deze adviezen betrekken bij mijn reactie die voor 2027 is voorzien. Daarin zal ik ook ingaan op de mogelijke wettelijke verankering van artistieke vrijheid en het principe van Thorbecke.

8.3 Rijkscultuurfondsen

De leden van de VVD-fractie lezen dat het niet mogelijk is om met zekerheid te zeggen welke effecten de aanpassing van de subsidieperiode naar acht jaar hebben, maar dat de gevolgen wel kunnen worden ingeschat, gevolgd door een beschrijving van die inschatting. Waar is deze inschatting op gebaseerd?
De inschatting is gebaseerd op ervaringen uit eerdere subsidieperiodes. De daadwerkelijke impact is nog niet te meten, omdat de fondsen binnen de beleidskaders zelf keuzes maken over de inzet van hun instrumentarium.

Zijn de fondsen gevraagd om bij te dragen aan die inschatting?
Ja, er is overlegd met de fondsen over inhoudelijke en procedurele vraagstukken, waarbij ook de effecten van de aanpassing van de maximale subsidietermijn naar 8 jaar aan de orde is geweest.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert